

چالش‌های زندگی دانشجویی در خوابگاه‌های خودگردان در شهر

تهران (با تأکید بر آسیب‌های اجتماعی)^۱

ستار پروین^۲

تاریخ پذیرش: ۹۶/۶/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۴/۹/۲۴

چکیده

مقاله حاضر به بررسی و ارزیابی چالش‌ها و مسایل اجتماعی- فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان دانشجویی در شهر تهران می‌پردازد. جامعه آماری تحقیق کلیه دانشجویان ساکن خوابگاه‌های خودگردان در سطح شهر تهران است. داده‌های تحقیق از طریق روش تحقیق کمی (پرسشنامه) و کیفی (مصاحبه و مشاهده) گردآوری شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که خوابگاه‌های خودگردان با مسایل و چالش‌هایی مانند نداشتن حریم خصوصی ساکنین به دلیل ازدحام و تراکم جمعیت، شلوغی و سروصدا، نزاع و درگیری دانشجویان بر سر مسایل مختلف، سکونت افراد غیر دانشجو، عدم تعلق به خوابگاه، بیگانگی از محیط خوابگاه، درگیری با همسایگان و گرایش به رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی مانند اعتیاد و مصرف انواع مواد مخدر و... مواجه اند. از سوی دیگر سبک زندگی دانشجویان و مسایل فرهنگی مرتبط با آن دارای آسیب‌های خاص خود در این گونه از خوابگاه‌های دانشجویی است. براساس نتایج، به ترتیب تماشای سایت‌ها و فیلم‌های غیرمجاز، مصرف سیگار، و مصرف قلیان دارای بیشترین شیوع در میان دانشجویان ساکن خوابگاه‌های خودگردان می‌باشد. از سوی دیگر مصرف کراک و شیشه، هروئین و کوکائین و تریاک، دارای کمترین میزان شیوع می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: دانشجو، خوابگاه‌های خودگردان، آسیب‌های اجتماعی، چالش‌های اجتماعی و فرهنگی، تهران

۱. نتایج این مقاله حاصل پژوهشی با عنوان ارزیابی پیامدهای اجتماعی- فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان (خصوصی) است که با حمایت مالی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به انجام رسیده است.

۲. عضو هیات علمی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی (sparvin1359@gmail.com)

طرح مسئله

این مقاله تلاش دارد تا با استفاده از روش تحقیق ترکیبی و با رویکرد آسیب شناسی اجتماعی و تاکید بر سبک زندگی دانشجویان به بررسی چالش‌ها و مسایل اجتماعی و فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان (خصوصی) بر ساکنان اصلی آن یعنی دانشجویان در سطح شهر تهران بپردازد. موضوع خوابگاه‌های دانشجویی همواره یکی از دغدغه‌های مسولین دانشگاه‌ها بوده است. در چند سال اخیر و با رشد کمی تعداد دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلی، خوابگاه‌های دولتی پاسخ گوی نیاز تعداد فزاینده دانشجویان نبوده است و دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی بنا به ضرورت‌های خود، اقدام به تاسیس و دایر کردن خوابگاه‌های موسوم به خودگردان یا خصوصی کرده‌اند. به طور مسلم این خوابگاه‌ها علاوه بر ابعاد فنی دارای ابعاد و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی نیز می‌باشند.

هم‌زیستی اجباری، کم رنگ شدن فردیت، تداخل حوزه‌ی خصوصی و عمومی، عدم رعایت بهداشت، سر و صدای موجود در محیط خوابگاه، شکل‌گیری روابط و هویت‌های جدید، سبک‌های زندگی متفاوت، استرس‌های ناشی از عوامل متعدد، مصرف مخدرها و آرام‌بخش‌ها، تغییر در تغذیه همه و همه تجربیاتی هستند که دانشجو در این محیط با آن روبرو می‌شود، به علت سکونت عمدتاً ۴ نفر یا بیشتر، در هر اتاق که دارای طرز فکرها، نگرش‌ها، قومیت‌ها و رشته‌های تحصیلی متفاوت هستند، این امر می‌تواند عادات، رفتار و عقاید خاصی را شکل دهد که حتی در محیط بعد از خوابگاه، دانشجو این ویژگی‌ها را با خود به همراه داشته باشند. از طرف دیگر، خوابگاه تنها به افراد دانشجو ختم نمی‌شود، بلکه این فضا، کالبد سازه‌ای خوابگاه را نیز در بر می‌گیرد. به عبارت دیگر، نحوه ساخت و ساز خوابگاه، تعداد دانشجویان ساکن در یک خوابگاه، میزان تراکم و شلوغی‌ها، همه در نحوه زندگی افراد در خوابگاه و نگرش آنان نسبت به خوابگاه و حتی محیط دانشگاه بسیار موثر است. هر فضا و مکان در زمان‌های مختص به خود، فرهنگ‌های خاص خود را به دنبال دارد، که گرچه ممکن است در طول زمان تغییر کند، اما کارکردها و فرهنگ خاص خود را به دنبال دارد.

با این حال در چند سال گذشته وزارت علوم اقدام به واگذاری خوابگاه‌های دانشجویی به بخش خصوصی و غیر دولتی کرده است و به اصطلاح اقدام به برون سپاری خوابگاه‌های دانشجویی در سطح شهرها کرده است. به طور مشخص هر طرحی که اجرا می‌شود دارای

پیامدهای مثبت و منفی فرهنگی و اجتماعی است. بخشی از این پیامدها، قابل پیش بینی و بخشی نیز ناخواسته و غیرقابل پیش بینی است. عمدتاً دانشجویانی اقدام به زندگی خوابگاهی می‌کنند که از خانواده خود دورند به همین دلیل یا اقدام به زندگی در خوابگاه می‌کنند و یا در صورت عدم امکان و یا استطاعت مالی، در خانه‌های اجاره سطح شهر می‌کنند. خوابگاه‌های دانشجویی در گذشته بیشتر معنای دولتی بودن می‌داد و دانشگاه‌ها خود را موظف - در دوره‌ای که تعداد دانشجویان کم بود - به تهیه خوابگاه و امکانات مرتبط با آن می‌کردند ولی امروزه با زیاد شدن پذیرش دانشجویان در سطح دانشگاه‌ها، امکانات خوابگاه‌های دولتی، جوابگوی نیازها و تعداد دانشجویان نیست. لذا، مدیریت امور دانشجویی در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه‌ها، اقدام به تاسیس خوابگاه‌ها با عنوان خودگردان یا خصوصی در چند سال اخیر کرده است که این امر می‌تواند پیامدهای اجتماعی و فرهنگی متعددی را به دنبال داشته باشد.

ضرورت تحقیق

دانشجویان گروه اجتماعی فعالی در همه جوامع مدرن به حساب می‌آیند. از سوی دیگر، آنان خود تولیدکننده علمی و فرهنگی‌اند و نقش آنان در پیشبرد و یا عقب‌ماندگی یک جامعه نقشی بسیار حائز اهمیت است. در این راستا به نظر می‌رسد که مهم‌ترین نقش و جایگاه دانشجویان به طور خاص و کل دانشگاه به طور عام، توجه به بعد علمی و تأثیرات عملی این نقش بر جامعه است. با این وجود به نظر می‌رسد مسئله خوابگاه‌ها و مسائل و مشکلات مرتبط با آن تا حد زیادی جایگاه علمی دانشگاه‌ها را تحت الشعاع خود قرار داده است. از آنجا که حدود نیمی از دانشجویان کشور در خوابگاه‌ها زندگی می‌کنند^۱، لزوم توجه به این مسئله اهمیتی مضاعف پیدا می‌کند. از همین رو لزوم شناسایی مهم‌ترین آسیب‌های و مسائل دانشجویان در رابطه با خوابگاه‌های دانشجویی اعم از دولتی و خودگردان (خصوصی) امری انکارناپذیر است.

بر همین اساس است که برای مثال مسئله رشد اعتیاد و یا مصرف مشروبات الکلی در خوابگاه‌ها و یا حتی استفاده از داروهای خاص در میان خوابگاه‌ها مطرح می‌شود. اما موضوع اینجا است که با وجود مشابهت این مشکلات و مسائل در خوابگاه‌ها با برخی از مسائل جامعه، اما علت و شیوه گرایش افراد خوابگاه‌ها با سایر مردمی که در جامعه زندگی می‌کنند، مشابه نخواهد بود.

۱. به نقل از کارشناس صندوق رفاه دانشجویان

به طور یقین، اجرای هر طرحی دارای پیامدهای اجتماعی و فرهنگی می‌باشد، بعضی از طرح‌ها ماهیتاً فرهنگی هستند و خوابگاه‌های خودگردان (خصوصی) نیز یکی از این طرح‌ها می‌باشد، با توجه به آنکه ساکنین این خوابگاه‌ها، دانشجویان و جوانان هستند، لذا توجه به نیازهای آنان، یکی از ضرورت‌هایی است که امروزه وزارت علوم تحقیقات و فناوری با آن مواجه است. موضوع خوابگاه‌های خودگردان دانشجویی که در چند سال گذشته با رشد کمی مواجه بوده است ولی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی آن و مسایل مرتبط با آن کمتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، این مقاله کنکاشی است در این راستا.

اهداف تحقیق

این مطالعه به دنبال نیل به اهداف زیر است:

- ۱) شناخت پیامدهای اجتماعی و فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان یا خصوصی
- ۲) بررسی مقایسه‌ای آسیب‌های اجتماعی و شیوع آن‌ها (اپیدمولوژی) در بین خوابگاه‌های دولتی و خصوصی
- ۳) ارائه راهکارهایی جهت کاهش پیامدهای منفی خوابگاه‌های دانشجویی

سوالات تحقیق

سوال اساسی این مقاله این است که:

- ۱) خوابگاه‌های خودگردان (یا خصوصی) دارای چه چالش‌ها و مسایل اجتماعی و فرهنگی هستند؟
- ۲) کدام آسیب‌های اجتماعی دارای بیشترین شیوع در بین دانشجویان ساکن در خوابگاه‌ها است؟
- ۳) چه راهکارهایی را می‌توان جهت مدیریت بهتر این خوابگاه‌ها به مدیریت دانشگاه‌ها ارائه داد؟

پیشینه تحقیق

مطالعات زیادی در ارتباط با مسایل خوابگاه‌های دانشجویی در داخل - بویژه خوابگاه‌های دولتی - و خارج انجام شده است که به نتایج برخی از آنها اشاره می‌شود.

مطالعه رضایی ادریانی و همکاران (۱۳۸۶) نشان می‌دهد که عواملی همچون دور بودن از محیط خانه و جدا شدن از خانواده، ورود به محیط جدید، مسائل و مشکلات درسی، رقابت با دیگر دانشجویان، آزمون‌ها، مسائل و مشکلات مالی، آینده کاری، ناتوانی در تصمیم‌گیری و حجم زیاد کلاس‌ها و درس‌ها از متغیرهای اثرگذار در استرس‌های دانشجویان ساکن خوابگاه‌ها است. مطالعه شجاع و همکاران (۱۳۸۹) و شریفی راد و کامران (۱۳۸۶) درباره شیوع مصرف سیگار نشان می‌دهد که دوستان سیگاری در خوابگاه، مهم‌ترین عامل گرایش به سیگار در بین دانشجویان است. پژوهشی دیگر در راستای مسائل و مشکلات خوابگاه‌ها توسط آراسته (۱۳۸۶) انجام گرفته است که در آن مهم‌ترین عوامل کم‌خوابی و بی‌خوابی در دانشجویان خوابگاهی مورد بررسی قرار گرفته است. داده‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بیش از نیمی از دانشجویان ساکن در خوابگاه‌ها دچار کم‌خوابی یا بی‌خوابی هستند (همچنین نک به پژوهش دیگری در این زمینه از قانع و همکاران، ۱۳۹۰). مسائل و مشکلات فراوان دیگری در پژوهش‌ها مورد توجه قرار گرفته است که در میان آن‌ها می‌توان به موارد متعددی از قبیل مسائل مربوط به بهداشت روانی (طیبی، ۱۳۸۴) نقش فاصله جغرافیایی در احساس غربت (خداپناهی و گنجوی، ۱۳۸۸) و مسئله ارزش‌ها و هنجارها و آنومی اجتماعی در خوابگاه‌ها (افقی و صادقی، ۱۳۸۸) را نام برد.

اریک و همکاران (۱۹۹۹) به بررسی بیگانگی اجتماعی در بین دانشجویان خوابگاهی پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که دوری از خانواده و اجتماعات و وضعیت نابسامان خوابگاه‌ها از جمله عواملی است که باعث تنهایی دانشجویان جدیدالورود به دانشگاه می‌شود. دانشجویانی که در سازمان‌های اجتماعی فعالیت می‌نمایند، احساس بیگانگی و تنهایی کمتری دارند. بعلاوه دختران دانشجو نسبت به پسران احساس تنهایی و بیگانگی کمتری دارند.

ابی و همکاران (۱۹۹۸) در پژوهش خود که تأثیر یک برنامه همسان را بر دانشجویان ملل مختلف بررسی کرده‌اند، به این نتیجه رسیدند که دانشجویانی که از کشورهای آسیایی به آمریکا آمده‌اند به دلیل دوری از کشور، خانواده، ناآشنائی با زبان، وجود تضاد فرهنگی - اجتماعی و تفاوت در علائق اجتماعی به مراتب در خوابگاه با مشکلات اجتماعی بیشتری مواجه می‌گردند.

ادبیات نظری تحقیق^۱

پیش فرض نظری تحقیق این است که این خوابگاهها همراه با سبک زندگی دانشجویی خاص خود، با چالش‌ها و مسایل اجتماعی فرهنگی مانند احساس فشار اجتماعی و سازگاری اجتماعی مواجه اند که وجود این شرایط، از عوامل آسیب‌زا در میان دانشجویان ساکن این گونه از خوابگاه‌ها است.

عموماً مسئله خوابگاه و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن را بایستی به عنوان عدم سازگاری دانشجو با محیط خوابگاهی جدید در نظر گرفت. از همین رو مسئله سازگاری فرد با این محیط جدید را بایستی در کانون توجه قرار داد. چنین سازگاری با محیط جدید نیازمند تطبیق یافتن با یک سبک زندگی جدید، در یک محیط ناآشنا و احتمالاً شیوه‌های مصرف جدید، غذاهای جدید، افراد و گروه‌های دوستی جدید، بر هم خوردن ساعات خواب و بیداری، الگوهای نظافت و حتی تفکر خواهد بود. چنین تفاوت و تغییر محیطی مسلماً باعث فشار اجتماعی خواهد شد. نحوه مواجهه افراد ساکن در خوابگاه با چنین فشاری بسیار حائز اهمیت خواهد بود.

سبک زندگی، مفهومی نسبتاً جدید در حوزه مطالعات اجتماعی است. ریشه‌ی این مفهوم را ویلیام فایر در نوشته‌های آلفرد آدلر که از پیروان فروید بوده جستجو می‌کند. اهمیت این مفهوم به قدری است که امروزه در محور مطالعات هویت و مصرف قرار گرفته است. لذا، این مفهوم امروزه در قالب نظریه‌های جدید تحولات بسیاری را تجربه کرده است. نمونه‌ی بارز این تغییرات نظری را می‌توان در بحث‌های بوردیو (۱۹۸۴) دید. بنا بر تعریف، سبک زندگی شامل اعمال طبقه‌بندی شده و طبقه‌بندی کننده فرد در عرصه‌هایی چون تقسیم ساعات شبانه‌روز، نوع تفریحات و ورزش، شیوه‌های معاشرت، اثاثیه و خانه، آداب سخن گفتن، راه رفتن و مواردی مشابه است که در واقع صورت عینیت‌یافته‌ی ترجیحات افراد تلقی می‌شود. ذائقه‌ها و ترجیحات زیباشناختی متفاوت سبک‌های زندگی متفاوتی را ایجاد می‌کنند.

«بنابراین سبک زندگی محصول نظام‌مند منش است که از خلال رابطه‌ی دو جانبه‌ی خود با رویه‌های منش درک می‌شود و تبدیل به نظام نشانه‌هایی می‌گردد که به گونه‌ای جامعه‌ای مورد ارزیابی قرار گیرد (مثلاً به عنوان، قابل احترام، ننگ‌آور و ...)» (بوردیو، ۱۹۸۴: ۱۷۲).

در این مقاله، منظور از سبک زندگی دانشجویان خوابگاهی مطالعه شیوه‌های رفتاری و مصرفی دانشجویان در درون خوابگاه است. اما آنچه که زندگی دانشجویان را از سایر طبقه-

۱. در این مطالعه، مباحث نظری کمتر جنبه تبیینی دارد.

بندی‌های اجتماعی متمایز می‌کند نیز قابل توجه است. به این معنا که می‌توان زندگی دانشجویان در خوابگاه را با تقسیم‌بندی‌های اجتماعی دیگری مانند دانشجویان غیرخوابگاهی، جوانان، زنان و ... متمایز کرد. وجه ممیزه این سبک از زندگی را می‌توان در مؤلفه‌های متعددی جستجو کرد. شکل زندگی دانشجویان خوابگاه به صورت گروه‌های جوانان غالباً هم‌سن و سال، شکل اتاق‌ها، اجبار به زندگی گروهی، شیوه‌های مشابه غذا خوردن، شیوه‌های خاص مطالعه، تغییرات در حوزه‌های خصوصی و عمومی، شیوه‌های دوست‌گزینی خاص خود، شیوه‌های مصرف و به ویژه مصرف مواد مخدر، سیگار، مشروبات و بسیاری موارد دیگر وجود دارد که می‌تواند بر روی همدیگر زندگی خوابگاهی دانشجویان و یا به معنای مورد نظر ما سبک زندگی دانشجویی ساکن در خوابگاه را نشان دهد.

سبک زندگی دانشجویان ساکن در خوابگاه متمایز با سبک زندگی آنان در پیش از ورود به دانشگاه از لحاظ امور معمولی در زندگی روزمره آنان است. همچنین این سبک زندگی متمایز با دانشجویانی است که ساکن در خوابگاه نیستند (عمدتاً منظور دانشجویان بومی شهر تهران است). به همین نسبت، این تمایز بین سبک‌های مختلف زندگی به ویژه در قبل و بعد از ورود به خوابگاه، مستلزم تغییرات بنیادین در برخی از امور معمولی و بدیهی انگاشته شده در زندگی روزمره دانشجویان خواهد بود. منظور از امور معمولی و روزمره، اموری هستند که ما آن‌ها را بدیهی می‌انگاریم و چندان در مورد آن‌ها به تفکر نمی‌پردازیم. اکثر افراد به اشکال مشابهی زندگی روزمره را تجربه می‌کنند که جریان عادی زندگی روزمره را نه تنها به معنای عرفی آن، بلکه به معنای مشترک‌اش برای غالب افراد - هر چند نه همه - معمولی می‌سازد (انگلیس، ۱۳۹۲: ۲۴-۲۵). از همین رو اگر دانشجویی که در شهرستانی زندگی کرده است و امور معمولی و پیش‌یافتاده زندگی روزمره خودش را گذرانده است، با ورود به خوابگاه، ممکن است مجبور باشد بسیاری از این امور خودش (مانند ساعت خواب، استراحت، حوزه خصوصی، شیوه‌های غذا خوردن، شستن لباس‌ها و ظروف و بسیاری موارد دیگر) را تغییر دهد. این فعالیت‌ها و تغییرات در سبک‌های زندگی در بیشتر موارد با مقاومت مواجه می‌شود و ممکن است باعث بروز برخی ناهنجاری‌ها در میان دانشجویان شود. با این حال به طور کلی می‌توان گفت که سبک زندگی خاص دانشجویان در خوابگاه‌های خودگردان با چالش‌ها و مسایل اجتماعی و فرهنگی همراه است که ساکنان آنرا تحت تاثیر قرار می‌دهد.

روش تحقیق

در این تحقیق تلاش شده است تا با استفاده از روش تحقیق کمی (پرسشنامه) و کیفی (مصاحبه و مشاهده) به بررسی موضوع مورد مطالعه پرداخته شود.

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش تمام دانشجویان در سطح خوابگاه‌های خودگردان سطح شهر تهران هستند. روش نمونه گیری، هدف مند و در دسترس بوده است. در بخش روش کیفی به عنوان روش محوری مطالعه، حجم نمونه با رسیدن به اشباع نظری به پایان رسید. برای نمونه گیری در روش کمی، شیوه نمونه گیری تصادفی ساده دو مرحله ای بوده است^۱. برای انتخاب موارد در بخش کیفی برای هر خوابگاه، با توجه به حجم و تعداد خوابگاه، گروه‌های بندی‌های خاص بر اساس اهداف تحقیق (برای مثال تعداد سال‌های ساکن در خوابگاه) نمونه‌گیری شده است. به این منظور مصاحبه‌های گروهی متمرکز (مصاحبه گروهی متمرکز در تحقیق شامل گروهی از افراد - اغلب با تجربیات یا خصوصیات مشترک - هستند که به وسیله محقق یا هماهنگ‌کننده به منظور استخراج عقاید، افکار و ادراکات در مورد موضوع یا مورد خاص که به یک حوزه مورد علاقه مربوط است، مصاحبه می‌شوند) با ۷ تا ۱۰ نفر از دانشجویان در هر گروه؛ و مصاحبه فردی با دانشجویان به شکل عمیق صورت گرفت. در مجموع دو مصاحبه متمرکز (یک گروه دختران و یک گروه پسران) با دانشجویان خوابگاه‌های خودگردان انجام گرفت و تعداد ۱۵ مصاحبه با پسران و ۱۵ مصاحبه نیز با دختران ساکن در خوابگاه‌های خودگردان انجام شد. روایی و پایایی داده‌های کیفی پژوهش بر اساس نظر گوبا و لینکلن (عباس زاده ۱۳۹۱) بر مبنای معیارهای قابلیت اعتبار (اعتبارپذیری)، قابلیت انتقال (انتقال پذیری)، قابلیت تایید (تاییدپذیری) بدست آمده است.

یافته‌های تحقیق

خوابگاه‌های خودگردان اصطلاحی است که برای خوابگاه‌های به کار می‌رود که توسط بخش خصوصی، و البته بهتر است بگوییم توسط برخی از مردم اداره می‌شود. طبق فهرست وزارت علوم، این خوابگاه‌ها عمدتاً در مناطق مرکزی شهر تهران و بیشتر در خیابان‌های اطراف میدان انقلاب قرار گرفته‌اند.

۱. از روش کمی برای شیوع شناسی آسیب‌های اجتماعی در بین دانشجویان ساکن استفاده شده است.

همچنین حدود ۳۴ خوابگاه در سطح شهر تهران به ثبت رسیده و دارای مجوز هستند. تعداد ۱۵ خوابگاه از این خوابگاه‌ها دخترانه و ۱۳ خوابگاه پسرانه هستند و اطلاعات آن‌ها ناقص است. پس از بررسی‌های لازم و مراجعه به مراکز ذی‌ربط متوجه شدیم که اطلاعات کاملاً و دقیقی در رابطه با تعداد خوابگاه‌ها، محل دقیق آن‌ها، ظرفیت آن‌ها و حتی میزان امکانات آن‌ها وجود ندارد. تعداد بی‌شماری خوابگاه در سطح شهر تهران وجود دارد که هنوز به ثبت نرسیده‌اند و هیچ گونه الزام و اجباری (دسته کم عملی) برای ثبت و گرفتن مجوز برای این خوابگاه‌ها وجود ندارد.

تعداد ساکنان خوابگاه‌هایی که به ثبت رسیده‌اند بسیار متغیر و از ۱۰ نفر تا ۳۰۰ نفر نوسان دارد. البته چون تعدادی از آن‌ها حتی فاقد تعداد افراد ساکن هستند نمی‌توان آمار دقیقی از دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های خودگردان ثبت شده ارائه داد. واقعیت این است که بسیاری از این خوابگاه‌ها دارای جمعیت‌های بسیار سیالی هستند و به همین خاطر دقیقاً نمی‌توان گفت که وضعیت سکونت در این خوابگاه‌ها چگونه است.

از طرف دیگر وضعیت سازه‌های این خوابگاه‌ها هم بسیار نامناسب است. عموماً این خوابگاه‌ها دارای ساختمان‌های فرسوده هستند که قبلاً یا کاربری اداری / تجاری داشته و یا منازل مسکونی بوده‌اند که به علت سوددهی بیشتر، به خوابگاه‌های دانشجویی تغییر کاربری داده‌اند. به همین خاطر، به علت عدم طراحی متناسب با وضعیت دانشجویان خوابگاه، چیدمان داخل آن و نحوه سکونت دانشجویان بسیار نامنظم است.

از سوی دیگر، مناطق مرکزی شهر، به علت دسترسی راحت‌تر به مرکز شهر و نیز دسترسی به محل کار و دانشگاه ساکنان آن، خواهان بیشتری دارد و بسیاری از هزینه‌های ایاب و ذهاب دانشجویان را کم می‌کند. به همین سبب عمده‌تاً این خوابگاه‌ها در مراکز بسیار شلوغ و پرترافیک و آلوده شهر تهران قرار دارند و بدون شک این آلودگی تأثیر بسیار زیادی بر سلامت آنان خواهد گذاشت.

موضوع بعدی در رابطه با این خوابگاه‌ها این است که این خوابگاه‌ها عموماً در داخل خیابان‌های فرعی و یا کوچه‌ها قرار دارد و به همین دلیل در همسایگی آنان منازل مسکونی قرار دارد. این موضوع در برخی از موارد (حتی در مورد خوابگاه‌های دولتی سطح شهر) باعث بروز اختلافاتی با همسایگان می‌شود که در برخی از موارد به شکایت انجامیده است.

چالش‌ها و مسایل اجتماعی-فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان

در این بخش، با توجه به مصاحبه‌ها و مشاهدات به عمل آمده به دسته‌بندی چالش‌های اجتماعی-فرهنگی مختلف خوابگاه‌های خودگردان پرداخته می‌شود.

الف) کمبود و نقص در امکانات عمومی و رفاهی

هر چند که ممکن است امکانات عمومی و رفاهی را جزو آسیب‌ها و به ویژه آسیب‌های اجتماعی ندانست، اما از آنجا که وضعیت موجود تأثیر بسیار زیادی بر بسیاری از آسیب‌های اجتماعی دیگر گذاشته است، بر اساس مشاهدات می‌توان گفت که این خوابگاه‌ها از امکاناتی ورزشی و کتابخانه، کمد، تخت خواب مناسب و... محروم‌اند. براساس گفته یکی از دانشجویان:

اما اینجا مثل قفس می‌ماند. از داخل خوابگاه که وارد می‌شوی مستقیماً باید وارد اتاق شوی. در هیچ کجا نه می‌توان توقف کنی و نه اطرافت را ببینی. داخل اتاق هم که فقط تخت هست و دیگر هیچ چیز. همان جا می‌مانی تا فردا صبح که دوباره از خوابگاه بیرون بروی و شب برگردی. اینجا به معنای واقعی کلمه خوابگاه است و فقط آدم می‌تواند در این جا بخوابد.

ب) نامناسب بودن محیط

این گزاره موارد بسیار زیادی را شامل می‌شود. اما در هر صورت به نگرش کلی دانشجویان نسبت به خوابگاه‌های خودگردان اشاره دارد. این گزاره، به واقع جمله‌ای است که به تکرار در صحبت‌های دانشجویان در رابطه با توصیف خوابگاه وجود داشته است و ما از آن‌ها خواسته‌ایم تا مصادیق این شکل از نامناسب بودن را برای ما نام ببرند که شامل موارد زیر می‌شود:

۱) تراکم بالای جمعیت ساکن در هر اتاق

متأسفانه به دلیل اینکه خوابگاه‌های خودگردان به دنبال حداکثر سود ممکن از طریق خوابگاه‌ها هستند، سعی می‌کنند تا حد ممکن تعداد افراد ساکن در هر اتاق را افزایش دهند. به همین دلیل ممکن است در یک اتاق خیلی کوچک ۱۲ تا ۱۵ متری ۱۰ تا ۱۲ نفر زندگی کنند. در برخی از این اتاق‌ها تمام حجم اتاق فقط به تخت‌های دو نفره اختصاص یافته است و فقط یک فضای

بسیار کوچک در وسط اتاق وجود دارد که محل رفت و آمد است. یکی از دانشجویان در این باره می‌گوید:

حتی نمی‌توان بر روی زمین غذا خورد و یا کار دیگری انجام داد. تمام فضایی که شما برای همه کارهای خود چه غذا خوردن، چه استراحت، چه مطالعه و چه سایر کارهای روزمره دارید، همان فضای تخت شما است.

۲) نداشتن حریم خصوصی در خوابگاه

این مورد از مهم‌ترین مشکلات موجود در خوابگاه عنوان شده است. دانشجویان در این رابطه بیان می‌کنند که:

نداشتن حریم خصوصی به این معنا است که ما نمی‌توانیم با خودمان خلوت کنیم. گاهی اوقات آدم دوست دارد تنها باشد و به گذشته خودش و آینده‌اش فکر کند. اما اینجا وضعیت خیلی فرق می‌کند. تصور کن در یک اتاق کوچک ۱۵ متری ۸ تا ۱۰ نفر زندگی می‌کنند. واقعاً این جور زندگی کردن گاهی اوقات غیرممکن می‌شود

البته عدم وجود حریم خصوصی، مشکلات فراوان دیگری نیز به وجود آورده است. رفتارهای نابهنجار، عدم امنیت روانی، شلوغی، عدم تمرکز بر درس و بسیار موارد دیگر نیز وجود دارد که همگی ناشی از عدم وجود حریم خصوصی است. برای نمونه یکی از دانشجویان ساکن در خوابگاه خودگردان در این باره می‌گوید:

همیشه در میان ۱۰ تا ۱۲ نفری که در یک اتاق زندگی می‌کنند حداقل یک نفر نخاله وجود دارد. برای مثال ترم پیش یکی از بچه‌های اتاق ما به خاطر گم شدن لیوان‌اش دعوایی به راه انداخت و همه اتاق را فحش می‌داد. باور کنید تا یک هفته از زنده بودنم پشیمان شده بودم.

چنین رفتارهایی استرس‌های فراوانی به وجود می‌آورد و نوعی نگرانی و فشار دائمی از بودن در کنار افرادی که چندان آن‌ها را نمی‌شناسد ایجاد می‌کند. عمدتاً کسانی که در خوابگاه‌های خودگردان زندگی می‌کنند، چندان یکدیگر را نمی‌شناسند. آن‌ها ممکن است از دانشگاه‌های مختلف و از رشته‌های مختلفی باشند (و یا اصلاً دانشجو نباشند) رده سنی آن‌ها بسیار متغیر است و هیچ‌گونه همگونی خاصی، چه از بعد تحصیلات، یا سن و یا قومیت در آن‌ها مشاهده نمی‌شود. بنابراین شکل‌گیری گروه‌های دوستی در میان آن‌ان اندک است. آن‌ها ممکن است تنها چندین ماه در کنار یکدیگر باشد و تغییر جا در میان آن‌ها بسیار زیاد است.

س) انواع محدودیت‌ها

این مسئله اشاره به محدودیت‌های خوابگاه نسبت به زندگی در منزل دارد. این محدودیت‌ها موارد بسیار زیادی را شامل می‌شود. محدودیت در ساعات ورود و خروج (به ویژه در خوابگاه خودگردان)، محدودیت در دعوت مهمان، محدودیت در جا و بسیاری محدودیت‌های دیگر باعث می‌شود که دانشجویان از این بابت به شدت احساس رنج کنند. یکی از دانشجویان با تشبیه خوابگاه با پادگان نظامی، آن را این‌گونه توصیف می‌کند:

محیط خوابگاه (خودگردان) بسیار شبیه به محیط پادگان است. اینجا محدودیت در ورود و خروج وجود دارد، نمی‌توانی از کسی دعوت کنی که به اتاق بیاید. فضا از بس محدود است و امکانات اندک که صرفاً به مکانی برای خواب شب تبدیل شده است. به همین خاطر من ترجیح می‌دهم که تا می‌توانم کم به خوابگاه بیایم و فقط برای خواب است که وارد خوابگاه می‌شوم.

م) شلوغی و سر و صدا

دانشجویان بسیاری از این وضعیت ناراحت هستند. برخی می‌گویند که با این موضوع کنار آمده‌اند و برخی دیگر آن را همچنان سوهان روح خود می‌دانند. این شلوغی بیشتر به خاطر تراکم بسیار زیاد در اتاق‌های خوابگاه است. یکی از دانشجویان در این رابطه می‌گوید:

با یک حساب سرانگشتی می‌تونم بفهمی که چرا دارن از این کارها می‌کنن. ما ۸ نفر تو یه اتاق ۱۲ متری زندگی می‌کنیم که فقط می‌تونیم روی تختمون بشینیم. یعنی یه تخت ماهی ۱۵۰ هزار تومان. یعنی ماهی یک میلیون و دویست هزار تومان بابت یک اتاق دوازده متری. به همین خاطر که تا می‌تونن تو یه اتاق دانشجو جا می‌دن. اگه اتاق ما جا داشت بیشتر از این هم تو اون جا داده می‌شد.

مشاهدات میدانی نشان می‌دهد که وضعیت بسیار نامناسبی در خوابگاه‌ها حکمفرما است. سالن‌های تنگ و اتاق‌های کوچکی که تعداد قابل توجهی از دانشجویان را در خود جا داده است، نمی‌تواند مکان مناسبی برای یک دانشجو باشد.

ن) ترکیب نامناسب جمعیت اتاق‌ها

معمولاً ساکنان اتاق‌ها بر اساس سیستم و یا الگوی خاصی در کنار یکدیگر قرار نمی‌گیرند. به همین دلیل گاهی ما ممکن است در یک اتاق افرادی از قومیت‌های مختلف مشاهده کنیم که حتی

بیشتر آنان زبان یکدیگر را هم درک نمی‌کنند. گاهی ممکن است که آن‌ها دو به دو بر اساس قومیت با هم دوست شده و از سایرین جدایی‌گزینی داشته باشند، هر چند که همگی در یک اتاق زندگی می‌کنند. در موارد دیگری مشاهده شده است که افرادی از سنین مختلف در یک اتاق حضور دارند. این اتاق هم شامل دانشجوی ۱۸ ساله و هم ۴۰ ساله می‌شد که هیچ‌گونه سختی با هم ندارند و اصولاً این دو نمی‌توانند یک جمع خوب و صمیمی داشته باشند و عمدتاً همدیگر را درک نمی‌کنند. این مسئله گاهی مشکلات زیادی را به همراه می‌آورد.

و) نزاع و درگیری

در مصاحبه با یکی از نگهبانان، درگیری‌های زیادی در داخل اتاق‌های دانشجویان گزارش می‌شود. درباره عامل این درگیری‌ها دلایل متعددی گزارش شده است. دعوای سیاسی، انواع تهمت‌ها، عدم امنیت و مواردی از این دست وجود دارد. اما با کمی دقت در این گونه موارد می‌توان به این قضیه پی برد که چون در داخل یک اتاق هیچ‌گونه همگنی و همسانی وجود ندارد که افراد بر اساس آن در کنار یکدیگر با هم هم‌اتاقی شده باشند، باعث می‌شود تا اختلافات در میان آن‌ها زیاد شود.

ه) سکونت افراد غیر دانشجو

یکی از مسائلی که به هیچ وجه مورد توجه قرار نمی‌گیرد، سکونت افراد غیر دانشجو در این خوابگاه‌ها است. در این نوع از خوابگاه‌ها (خودگردان) معمولاً نظارت چندانی صورت نمی‌گیرد و ممکن است افراد کارمند و یا از سایر مشاغل دیگری نیز حضور داشته باشند:

در اینجا همه کسانی که تو خوابگاه سکونت دارن دانشجو نیستن. بعضی‌هاشون کارمند هستند، بعضی‌ها هم نمی‌دونم. ولی فکر نمی‌کنن که همه دانشجو هستن. همه جور آدمی اینجا پیدا می‌شه! به همین خاطر اینجا امنیت زیاد بالا نیست.

هر چند به صورت کلی امنیت در خوابگاه‌ها از ابعاد مختلف آن وجود دارد، اما گاهی گزارش‌هایی از سرقت هم وجود دارد. البته مواد غذایی کمترین میزان امنیت را دارند و همان‌طور که گفته شد، عدم حریم خصوصی مهم‌ترین بعدی است که مورد تهدید قرار می‌گیرد.

ی) فشار اقتصادی

شاید بتوان یکی از مهم‌ترین مشکلات دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های خودگردان را فشار اقتصادی ناشی از هزینه‌های زندگی آنان دانست. در این رابطه وضعیت در برخی موارد بسیار

دردناک توصیف می‌شد. واقعیت این است که دانشجویان ساکن در خوابگاه، چون اکثراً در دانشگاه‌های غیردولتی و یا به صورت شبانه مشغول به تحصیل هستند، مجبوراند تا هزینه‌های زیادی بابت تحصیل خود بپردازند. از سوی دیگر این دانشگاه‌ها خوابگاه نیز در اختیار دانشجویان قرار نمی‌دهند و هزینه‌های خوابگاه که مبلغ قابل توجهی نیز هست، توسط خود دانشجویان پرداخت می‌شود. هزینه بالای مواردی مانند تهیه غذا، هزینه‌های ایاب و ذهاب و ... همگی باعث می‌شود تا دانشجویان از بعد اقتصادی فشار زیادی را تحمل کنند و همین موضوع نیز آنان را به سمت کار کردن سوق می‌دهد که از طرف دیگر وضعیت درسی آنان را دچار لطمه می‌کند. یکی از دانشجویان در این رابطه می‌گوید:

با اینکه من فوق لیسانس هستم، اما هنوز هم نتوانسته‌ام کاملاً مستقل شوم و برای خودم شغل نیمه وقت و مناسبی دست و پا کنم. خانواده هم دیگر توان تأمین هزینه‌های من را ندارند. به این خاطر بخشی را خودم تأمین می‌کنم و بخشی را هم از خانواده کمک می‌گیرم. الان من حدود ۳۰ ساله هستم و واقعاً از اینکه از خانواده‌ام درخواست پول بکنم، خجالت می‌کشم.

(ر) تغذیه نامناسب

وضعیت تغذیه دانشجویان ساکن در خوابگاه نیز یکی دیگر از مسائل و مشکلات مطرح و همه‌گیر است. به واقع، این موضوع هم می‌تواند سلامت جسمی آنان را در خطر قرار دهد و هم آشفتگی‌ها و مشکلات روحی را باعث شود.

هر چند که آمار دقیقی درباره وضعیت تغذیه و وضعیت غذایی دانشجویان ساکن در خوابگاه موجود نیست و نمی‌توان به طور کلی درباره وضعیت تغذیه همه آن‌ها به قضاوت نشست، اما نتایج حاصل از مصاحبه‌ها، برخی روندها در این رابطه را نشان می‌دهد. برای نمونه مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که محصولات لبنی به میزان اندکی در بین دانشجویان مصرف می‌شود:

چون در اینجا هر اتاق یک یخچال ندارد و یخچال‌ها اشتراکی هستند، نمی‌توان مواد خوراکی و لبنی که به شدت فاسدشدنی هستند را در یخچال نگهداری کرد. به همین خاطر معمولاً مواد غذایی داخل یخچال وجود ندارد.

از همین رو است که یکی از دانشجویان ساکن در این خوابگاه‌ها می‌گوید که دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های خصوصی اغلب صبحانه نمی‌خورند و در بیشتر مواقع در مسیر حرکت خود به سمت دانشگاه با بیسکویت، خود را سیر می‌کنند. مشکلات مربوطه دیگر مانند عدم

آشپزخانه مناسب، جمعیت زیاد و غالباً ناهمگون اتاق و ... باعث می‌شود تا دانشجویان غذاهای آماده را ترجیح دهند و معمولاً با خوردن یک ساندویچ از بیرون شام می‌خورند. در مورد پخت و پز در داخل خوابگاه هم بیشتر از مواد غذایی که سریع آماده می‌شوند، مانند سوسیس، کالباس و ... استفاده می‌کنند. به همین دلیل به نظر می‌رسد که دانشجویان از این بابت در وضعیت چندان مناسبی قرار ندارند.

ز) درگیری با همسایگان

البته این موضوعی است که مستقیماً به خود خوابگاه مربوط نمی‌شود، بلکه محیط اجتماعی اطراف خوابگاه را در بر می‌گیرد. در برخی از خوابگاه‌های سطح شهر که در مجاورت منازل مسکونی قرار دارد گاه رفتارهایی اتفاق می‌افتد که باعث درگیری بین همسایگان و دانشجویان و مسئولین خوابگاه می‌شود. برای مثال در مواقعی که خوابگاه پسرانه است، ممکن است که دانشجویان ساکن در خوابگاه مزاحمت‌هایی برای همسایگان به وجود آورند و هر گاه که خوابگاه دخترانه است، همسایگان ممکن است باعث مزاحمت دانشجویان ساکن در خوابگاه بشوند.

ذ) سبک زندگی و مساله سرمایه فرهنگی

بدون شک یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات زندگی در خوابگاه‌ها موضوع سبک زندگی در این خوابگاه‌ها است که باعث می‌شود تا دانشجویان فشار اجتماعی زیادی را تحمل کنند. و با مسایل مربوط به سرمایه فرهنگی مواجه شوند.

سرمایه فرهنگی، پیش از هر چیز مفهومی جامعه‌شناختی است که بعد از ابداع و تبیین آن توسط بورديو، شهرت بسیار گسترده‌ای به دست آورد. بورديو مفهوم سرمایه فرهنگی را به معنای قدرت شناخت و قابلیت استفاده از کالاهای فرهنگی در هر فرد و در برگیرنده تمایلات پایدار فرد تعریف می‌کند که در خلال اجتماعی شدن در فرد انباشته می‌شود. وی این مفهوم را به همراه سرمایه اجتماعی، برای تبیین جایگاه و هویت افراد و گروه‌های اجتماعی در جامعه به کار می‌برد بورديو معتقد است که امروزه، این جایگاه مصرفی است (امری که به بهترین وجهی بازنمایی سبک زندگی افراد است) که بیش از هر چیز دیگری می‌تواند تبیین کننده هویت فردی و گروهی در اجتماع باشد.

عمدتاً دانشجویان از لحاظ مصرف کالاهای فرهنگی در وضعیت بسیار نامناسبی قرار دارند. برای مثال میزان خرید مطبوعات در میان دانشجویان بسیار پائین است. خرید کتاب و سایر محصولات فرهنگی فاخر نیز بسیار اندک است. یا تعداد بسیار اندکی از دانشجویان به سینما و یا تئاتر می‌روند. به هر حال شکی نیست که میزان مصرف و امکانات فرهنگی در میان دانشجویان خوابگاه بسیار اندک است.

اما دلایل متعددی برای این امر نام برده می‌شود. اولین دلیل برای عدم استفاده از این امکانات فرهنگی، هزینه بالایی است که این امکانات برای دانشجویان دارد. یکی از این دانشجویان در این رابطه می‌گوید:

متأسفانه هزینه بسیاری از این کالاها بسیار زیاد است و واقعاً اکثر دانشجویها توان خرید این موارد را ندارند. خود شما تصور کنید که خریدن یک کتاب حداقل ۱۰ تا ۲۰ هزار تومان برای دانشجو هزینه دارد. هزینه سینما و تئاتر و سایر موارد هم که خیلی گران است. شما اگر بخواهید روزانه روزنامه بخوانید ماهی حدوداً ۲۰ هزار تومان هزینه بر می‌دارد.

به هر حال، به طور کلی فضای حاکم بر خوابگاه‌ها یک فضای فرهنگی نیست و عمدتاً گرایشی به حرکت به سمت مصرف این کالاهای فرهنگی وجود ندارد. چنین رفتاری باعث می‌شود تا ذائقه‌های فرهنگی دانشجویان سمت و سوی دیگری به خود بگیرد. به این معنا که برای مصارف فرهنگی معمولاً به سمت دم‌دست‌ترین و ارزان‌ترین شیوه‌های مصرفی پناه برده می‌شود: معمولاً بهترین وسیله برای گذران فراغت در خوابگاه‌ها اینترنت است. بیشتر بچه‌ها عضو شبکه‌های اجتماعی هستند و در حال گشت‌زنی در فیس‌بوک هستند، یا اینکه چت می‌کنند. در بقیه موارد هم فیلم‌هایی را که دانلود کرده‌اند با هم تعویض کرده و تماشا می‌کنند. این کار هزینه‌ای هم برای آنان ندارد.

میزان استفاده از اینترنت و به ویژه شبکه‌های اجتماعی همچون فیس‌بوک بسیار شایع است. به همین دلیل است که می‌توان گفت ذائقه‌ها به سمت مصارف کم‌هزینه و کم‌تحرك پیش می‌رود. از سوی دیگر در این گونه فعالیت‌ها معمولاً کنشی جمعی صورت نمی‌گیرد و عمدتاً هم با آسیب‌های دیگری همراه است. برای نمونه میزان دانلود فیلم‌های پورنو نیز تا حدی در خوابگاه‌ها شیوع دارد.

ص) گرایش به رفتارهای آسیب‌زا و پرخطر در درون خوابگاه‌ها

گرایش‌ها به برخی مواد مخدر و صنعتی و برخی از داروها در میان دانشجویان وجود دارد. در اینجا سعی خواهیم کرد تا به شکل عمیق‌تر این وضعیت در میان دانشجویان مورد بررسی قرار داده شود.

سیگار: یکی از شایع‌ترین موارد مصرف در میان دانشجویان مصرف سیگار است که هر چند در میان دانشجویان پسر شیوه بیشتری دارد، اما مصرف آن در میان دختران نیز رو به افزایش است. مصرف تریاک و سایر مواد مخدر: مورد دیگری که کاملاً مشابه با مورد قبلی است، مصرف تریاک است. در خوابگاه‌های خودگردان به علت فضاهای بسته و محدود عملاً امکان استفاده از این ماده خیلی کم می‌شود. یکی از دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های خودگردان نتیجه عدم مصرف مواد مخدر سنتی در را این‌گونه توضیح می‌دهد:

چون در این خوابگاه‌ها امکان مصرف تریاک وجود ندارد، استفاده از سایر مواد صنعتی که مصرف راحت‌تری دارند، مدت زمان مصرف آن‌ها کمتر است و زودتر به مرحله نشنگی می‌رسند، رواج بیشتری دارد. بنابراین بهترین ماده مصرفی در این خوابگاه‌ها شیشه و کراک و هروئین است. افراد می‌توانند با استفاده از یک فنک و یک زورق در داخل دستشویی به مدت ۵ دقیقه مواد را مصرف کنند. عموماً این مواد بویی هم ندارند و به همین خاطر خیلی مصرف می‌شوند.

یکی دیگر از دانشجویان دختر در رابطه با مصرف مواد مخدر در خوابگاه‌های خودگردان

می‌گوید:

متأسفانه الآن مصرف مواد فقط مخصوص مردها نیست و دخترا هم به سمت استفاده از مواد مخدر صنعتی گرایش پیدا کرده‌اند. علاوه بر این، مصرف موادی مثل گراس و حشیش در میان برخی از دختران ساکن در خوابگاه‌ها بسیار شایع شده است و وضعیت نگران‌کننده‌ای دارد.

به هر حال مصرف مواد تنها به مواد مخدر محدود نمی‌شود و مصرف آرامبخش‌ها و قرص‌های روانگردان و مضر نیز از سایر موارد مصرفی آسیب‌زا است. هر چند در این رابطه هم آمار دقیقی در دست نیست. دلایل بسیار زیادی درباره مصرف این مواد ذکر می‌شود. اما مهم‌ترین آن‌ها به صورت تلویحی به فشارهای اجتماعی زیادی که بر دانشجویان وارد می‌شود اشاره دارد:

دانشجویان اینجا با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم می‌کنند. وضعیت اقتصادی نامناسب، فشار درس‌ها و کار کردن و محیط بد خوابگاه همگی باعث می‌شود تا به سمت مصرف مواد برن.

یکی دیگر از دانشجویان هم عدم دسترسی به امکانات فراغتی لازم را دلیل این گرایش‌ها عنوان می‌کند:

آنچه مگه ما چه امکاناتی در اختیار داریم که به قول اینها بخواهیم وقت فراغت درستی داشته باشیم. همه چیز خیلی گرون شده. بخواهی دو نفری از خوابگاه بزنی بیرون ۵۰ تا ۱۰۰ هزار تومان هزینه واست بر می‌داره. به هر حال به نظر من بهترین تفریح و ارزون‌ترین تفریح همینیه.

برخی نیز ناامیدی و یاس را از مهم‌ترین دلایل گرایش به سمت این مواد می‌دانند: بیشتر جوانان و به خصوص دانشجویان دیگر هیچ‌امیدی به آینده ندارند. من وقتی که با خیلی‌ها صحبت می‌کنم، از ادامه تحصیل و اومدن به دانشگاه پشیمون شدن. همه می‌دونن که نمی‌تونن با تحصیل برای خودشون توی شهرشون یه شغلی دست و پا کنن. اما بیشتر به خاطر خانواده‌هاشون موندن. به همین خاطر فشار زیادی تحمل می‌کنن. واقعیت اینیه که مصرف مواد تا حدی اونا رو آرام می‌کنه.

البته همان‌طور که گفته شد، فشار تحصیلی هم می‌تواند عامل مصرف مواد در میان برخی دانشجویان به ویژه دختران باشد:

بیشتر، موقع امتحانها بچه‌ها فشار زیادی رو تحمل می‌کنن. مثلاً بعضی مواد مصرف می‌کنن تا خوابشون نبره و تا صبح بیدار مومی‌نن تا درس بخونن.

البته به نظر می‌رسد مصرف برخی موارد مانند مشروبات الکلی نسبت به سایر مواد کمتر بوده اما در حال گسترش است.

روابط جنسی: یکی از مسایل تقریباً پنهان مسئله روابط جنسی در میان دانشجویان است. به علت تابو بودن این مسئله معمولاً نمی‌توان به صورت مستقیم این سؤال را از خود افراد پرسید، بنابراین این موضوع به صورت غیرمستقیم و درباره دیگران از افراد پرسیده می‌شود. در این موضوع، روابط بسیار پیچیده و غامضی وجود دارد.

در خوابگاه‌های دولتی دختران تا ساعت خاصی از شب بیدار می‌مانند و در صورت تأخیر به خانواده آن‌ها اطلاع داده می‌شود و به نوعی مسئولین خوابگاه نسبت به حضور آنان حساس

هستند. اما در خوابگاه‌های خودگردان چنین وضعیتی وجود ندارد و هر دختری که بخواهد می‌تواند شب را در هر کجا که می‌خواهد سر کند. یکی از دانشجویان دختر در این باره می‌گوید:

برخی مواقع جشن‌ها و پارتی‌هایی وجود دارد که دختران به آن پارتی‌ها می‌روند. در برخی موارد هم دختران در این پارتی‌ها با پسران مجرد آشنا می‌شوند و بدون اینکه با هم ازدواج کنند، برای خودشان خانه‌ای اجاره کرده و با هم زندگی می‌کنند.

داده‌ها نشان می‌دهد که گرایش به چنین سبکی از زندگی در حال رواج یافتن است. دختران و پسران دانشجویی که برای مدت طولانی و چندین ساله از خانواده‌های خود دور هستند، این فرصت را به دست می‌آورند تا به این سبک از زندگی ادامه دهند در مورد پسران هم تمایل به این نوع از زندگی رواج دارد. یکی از دانشجویان در این رابطه می‌گوید:

واقعا فشار جنسی در میان دانشجویان بسیار زیاد شده به طوری که همگی به صورت آشکاری در مورد نیازهای جنسی خودشان صحبت می‌کنند. تقریباً هیچ کس انکار نمی‌کند که تمایل به برقراری رابطه جنسی دارد.

در مورد دختران حتی وضعیت ممکن است به صورت حادثری باشد به طوری که در برخی موارد نداشتن دوست از جنس مخالف ممکن است به عنوان نقطه ضعف و ناتوانی وی تلقی شود. این رفتارهای پر خطر گاهاً ممکن است به مسایل دیگری بیانجامد. به علت اینکه این موضوع با ممنوعیت و تابو زیادی همراه است، گزارش‌ها و صحبت‌هایی که در این مورد می‌شود، عموماً به صورت نقل‌قول‌هایی از دیگران است و کمتر کسی از تجربه مستقیم خود در این باره صحبت می‌کند. اما در چنین مواردی ممکن است آسیب‌هایی بسیار شدید و جدی به فرد وارد شود. البته نتایج برخی از دیگر پژوهش‌ها نشان می‌دهد که گرایش به سمت برخی دیگر از رفتارهای جنسی غلط نیز در میان دانشجویان ساکن در خوابگاه تا حدودی رواج دارد. برای مثال مثنوی و همکاران (۱۳۸۴) در پژوهشی میزان گرایش به سمت این گونه رفتارهای جنسی را بالا ارزیابی می‌کنند و نشان می‌دهند که وضعیت خوابگاه به میزان زیادی زمینه‌ساز گرایش به سمت این گونه رفتارهای آسیب‌زا است.

شرکت در مجالس خاص: تجربه دیگری از زندگی دانشجویی و خوابگاهی به ویژه برای خوابگاه‌های خودگردان شرکت در برخی مراسمات و مجالس خاص، مانند پارتی‌های مختلط، اکس پارتی، فال قهوه و ... است. معمولاً چنین مجالسی پیش‌مینه‌ای برای سایر رفتارهای آسیب‌زا هستند. برای مثال در این مجالس است که عمدتاً روابط جنسی آغاز شده و یا اینکه مصرف مواد

صورت می‌گیرد. گریز از روزمرگی و تکرار مکررات و نیز فشارهای اقتصادی و مسائل متعدد دیگر مانند دوری از خانواده همگی این رفتارهای آسیب‌زا را تشدید می‌کنند. میزان شیوع آسیب‌های اجتماعی در بین خوابگاه‌های خودگردان در جداول زیر مشاهده می‌شود.

با توجه به جدول (۱) می‌توان گفت^۱ که بر اساس میزان میانگین، به ترتیب تماشای سایت‌ها و فیلم‌های غیرمجاز، استعمال سیگار و قلیان دارای بیشترین شیوع در میان دانشجویان ساکن خوابگاه‌های خودگردان می‌باشد. از سوی دیگر مصرف کراک و شیشه، هروئین و کوکائین و تریاک، دارای کمترین میزان شیوع می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که دانشجویان مصرف پایینی در مواد مخدر دارند.

بعلاوه با توجه به جدول (۲) می‌توان گفت^۲ که در بین آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر به ترتیب ورق بازی (پاسور)، مصرف قلیان، تماشای سایت‌ها و فیلم‌های مستهجن و مصرف سیگار رفتارهای آسیب‌زایی هستند که دانشجویان اظهار داشته‌اند بیشتر از سایر آسیب‌های اجتماعی آن را انجام می‌دهند و یا با ارتکاب آن موافق‌اند. بعلاوه مصرف مواد مخدر سنتی و صنعتی دارای کمترین میزان ارتکاب و یا گرایش در بین دانشجویان می‌باشد.

جدول (۱) توزیع درصد فراوانی معتبر پاسخگویان بر حسب میزان شیوع آسیب‌های اجتماعی در

خوابگاه‌های خصوصی

ردیف	موارد	خیلی کم و اصلاً	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع	میانگین
۱	سیگار	19.6	12.6	22.4	23.8	21.7	100.0	۲,۱۵
۲	قلیان	28.7	23.8	20.3	18.2	9.1	100.0	۲,۵۵
۳	مشروبات الکلی	50.3	21.0	17.5	9.1	2.1	100.0	۱,۹۱
۴	تریاک	65.0	21.7	9.1	3.5	.7	100.0	۱,۵۳
۵	کراک و شیشه	70.6	17.5	7.0	2.8	2.1	100.0	۱,۴۸
۶	قرص‌های روان گردان	55.9	21.0	15.4	2.8	4.9	100.0	۱,۷۹

۱. در این جدول از دانشجویان پرسیده شده است که در محیط خوابگاه و در بین دیگر دانشجویان (غیر از خود پاسخگو) رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی چه میزان شیوع دارد.

۲. در این جدول از خود پاسخگو پرسیده شده است که در عمل چه میزان مرتکب آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر شده است و یا گرایش وی چه میزان هست..

ادامه جدول (۱) توزیع درصد فراوانی معتبر پاسخگویان بر حسب میزان شیوع آسیب‌های اجتماعی در

خوابگاه‌های خصوصی

ردیف	موارد	خیلی کم و اصلاً	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع	میانگین
۷	آرام‌بخش‌ها	36.4	19.6	21.0	14.0	9.1	100.0	۲,۳۹
۸	هرئین و کوکائین	66.2	18.3	9.2	1.4	4.9	100.0	۱,۶۰
۹	روابط جنسی نامشروع	38.0	20.4	19.0	13.4	9.2	100.0	۲,۳۵
۱۰	تماشای سایت‌ها و فیلم‌های غیرمجاز	19.3	17.1	8.6	29.3	25.7	100.0	۲,۳۵
۱۱	شرکت در پارتی‌های دوستانه و مختلط	28.9	20.4	26.8	14.8	9.2	100.0	۲,۵۴

جدول (۲) توزیع درصد فراوانی معتبر پاسخگویان بر حسب میزان ارتکاب و یا گرایش فرد به آسیب‌های

اجتماعی در خوابگاه‌های خصوصی

ردیف	موارد	خیلی کم و اصلاً	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع کل	میانگین
۱	مصرف سیگار	70.6	10.5	7.7	5.6	5.6	100.0	۱,۶۵
۲	مصرف مواد مخدر سنتی مانند تریاک	91.0	2.1	2.1	4.1	.7	100.0	۱,۲۱
۳	مصرف مواد مخدر صنعتی مانند کراک و شیشه	92.4	2.1	4.8	۰,۰	.7	100.0	۱,۱۴
۴	مصرف مشروبات الکلی	78.3	9.1	7.7	4.2	.7	100.0	۱,۳۹
۵	ورق بازی (پاسور)	48.3	13.1	19.3	4.8	14.5	100.0	۲,۲۴
۶	مصرف قلیان	58.6	15.2	15.2	5.5	5.5	100.0	۱,۸۴
۷	رابطه جنسی نامشروع	73.1	10.3	11.0	3.4	2.1	100.0	۱,۵۱
۸	تماشای سایت‌ها و فیلم‌های مستهجن	59.3	16.6	13.8	4.1	6.2	100.0	۱,۸۱
۹	شرکت در پارتی‌های دوستانه و مختلط	68.8	10.4	12.5	3.5	4.9	100.0	۱,۶۵

ژ) بیگانگی نسبت به خوابگاه

شاید بتوان یکی از مهم‌ترین مسائل مربوط به خوابگاه‌های خودگردان را عدم تعلق ساکنان آن دانست، به طوری که به نظر می‌رسد ساکنان و دانشجویان ساکن در این خوابگاه‌ها، احساس تعلق بسیار اندکی به این خوابگاه‌ها دارند و به تعبیری هیچ گاه آن را خانه خود محسوب نمی‌کنند و به آن احساس بیگانگی دارند. در اینجا منظور از خانه مطابق با رویکرد پدیدارشناختی، عنوان جایگاه یک "پناهگاه" در مقابل دنیای بیگانه شده (دوراشمیت، ۲۰۰۱) معطوف می‌شود. از این منظر "خانه" ضرورتاً به اجتماعی محلی که فرد به طور اتفاقی در آن زندگی می‌کند، مرتبط نمی‌شود، بلکه هر کجا که "متعلقات" او است، خانه فرد است.

چنین احساس تعلق را می‌توان به خوبی در گفتارهای بسیاری از دانشجویان مشاهده کرد. تعداد بسیاری از دانشجویان تمایلی برای ماندن در خوابگاه خودگردان، به غیر از شب‌ها ندارند. برای آن‌ها خوابگاه صرفاً مکانی است که شب‌ها به آن پناه می‌برند. میزان تعلق به این خوابگاه‌ها نیز اندک است و این احساس تعلق را می‌توان از چندین طریق فهمید. برای مثال یکی از دانشجویان ساکن در این خوابگاه‌ها در مقایسه بین خوابگاه‌های دولتی و خصوصی می‌گوید:

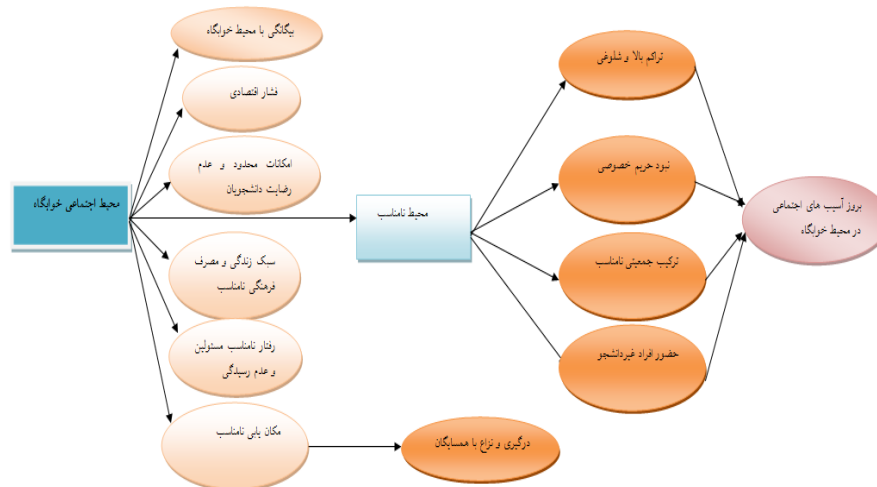
ما در خوابگاه دانشگاه تهران که بودیم (دوره کارشناسی) بیشتر شب‌ها به دیدن دوستانمان می‌رفتیم و به عبارتی به شب‌نشینی می‌رفتیم یا برایمان مهمان می‌آمد. اما اینجا خبری از این چیزها نیست. بیشتر افراد اینجا نسبت به هم بی‌تفاوت هستند.

این شکل از روابط اجتماعی به نوعی باعث همبستگی افراد به محیط اجتماعی بلاواسط آنان می‌شود. اما محیط اجتماعی خوابگاه‌های خودگردان فاقد چنین ویژگی‌ها است. در خوابگاه دولتی ما عموماً با واژه‌هایی مثل هم‌اتاقی، شب‌نشینی، مهمان، هم دانشکده‌ای و مواردی مانند این برخورد می‌کنیم که تا حدود زیادی می‌توانند روابط اجتماعی افراد در محیط خوابگاه را شکل دهند، اما خوابگاه‌های خودگردان فاقد چنین روابطی است. از نظر گیدنز (۱۹۹۴: ۸۰) محیط اجتماعی دارای یک جهت و مقصد است که از «طبع» متغیر افراد منتج می‌شود. بنابراین از این منظر، مکان‌ها را دیگر نمی‌توان «موجودیت‌هایی» در یک «فضای خالی» یک دست در نظر گرفت (همان، ۱۹)، بلکه به «مکان‌های مهم»ی تبدیل می‌شوند که درون پیکربندی معنادار روابط زندگی‌نامه‌ای با هم پیوند می‌خورند. این مکان‌های مهم، مهم‌ترین بعد در تشکیل خاطره هستند. خاطرات بخش مهمی هستند که می‌توانند باعث دل‌بستگی و همبستگی فرد با محیط اجتماعی بلاواسط اش شود.

همین مسئله خاطره بعد دیگری است که به خوبی بیگانگی افراد ساکن در خوابگاه‌های خودگردان را نشان می‌دهد. دانشجویان ساکن در خوابگاه دولتی مانند دانشگاه تهران به طور مدام خاطراتی از زندگی خوابگاهی خود تعریف می‌کنند. آن‌ها مکان‌های مانند باشگاه، پارک، و حتی اعتصاب‌ها و رفتارهای سایر دانشجویان، مسابقات ورزشی داخل خوابگاه و موارد دیگری را تعریف می‌کنند که نشان می‌دهد که آن‌ها محیط خوابگاه را به عنوان نه صرفاً محلی برای سکونت، بلکه به عنوان محلی برای زندگی به خاطر می‌آورند. اما خوابگاه‌های خودگردان فاقد چنین ویژگی‌هایی است.

از این منظر، چنین خاطراتی نوعی دلبستگی عاطفی با محیط برقرار می‌کنند که می‌تواند تا حدود زیادی محیط خوابگاه را برای دانشجویان تلطیف کند. دلبستگی نمادین فرد به مکان‌های معنی‌دار، به واسطه رسوبات زندگی‌نامه‌ای قبلی، به اندازه نقشه‌های زندگی آینده، یک "حوزه عاطفی" را ایجاد می‌کند که بسیار فراتر از "این جا" و "اکنون" واقعی است (دوراشمیت، ۲۰۰۱: ۷۸).

با توجه به موارد گفته شده به طور کلی شکل (۱) وضعیت کلی خوابگاه‌های خودگردان و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی را به صورت زیر نشان می‌دهد:

شکل (۱) چالش‌ها و مسایل اجتماعی-فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

این مقاله چالش‌ها، آسیب‌ها و مسایل اجتماعی و فرهنگی خوابگاه‌های خودگردان دانشجویی در شهر تهران را مورد بررسی قرار داد.

واقعیت این است که تعداد قابل توجهی از جوانان امروزه تعداد قابل توجهی از سال‌های زندگی خود را در خوابگاه‌ها سپری می‌کنند، با این حال محیط این خوابگاه‌ها مستعد مسائل و مشکلات و آسیب‌های بسیار زیادی است. فشارهای اجتماعی از ابعاد مختلف آن، گرایش به سمت رفتارهای پر خطر، عدم دسترسی به امکانات رفاهی حداقلی، عدم دسترسی و یا عدم تمکن مالی برای برخورداری از کالاهای فرهنگی مناسب که نتیجه آن سبک زندگی آسیب‌زا و اشکالی از گذران غلط اوقات فراغت است، تجربه مستقیم و غیر مستقیم بسیاری از این جوانان است.

در سطح شهر تهران، به علت تعداد بسیار زیاد دانشگاه و به ویژه رشد قارچ گونه دانشگاه‌هایی که امکانات خوابگاهی ارائه نمی‌دهند، خوابگاه‌های خودگردان و یا به تعبیر بسیار مناسب‌تر، خصوصی بسیار زیادی شکل گرفته‌اند که حتی تعداد بسیار زیادی از آنان فاقد مجوز بوده و در وزارت علوم و بخش‌های تابعه هم به ثبت نرسیده‌اند. از تعداد بسیار زیاد خوابگاه‌های خصوصی در سطح شهر تهران تنها ۳۴ خوابگاه به ثبت رسیده است که اطلاعات بسیاری از این خوابگاه‌ها هنوز هم مشخص نیست.

قیمت بسیار بالای سکونت در این خوابگاه‌ها که اغلب آنان دارای بافت‌هایی فرسوده هستند و فضاهایی بسیار تنگ و محدود دارند باعث بروز مشکلات بسیار زیادی برای دانشجویان شده است. این ساختمان‌ها از ابتدا به جهت سکونت دانشجویان طراحی نشده‌اند و ساختمان‌هایی مسکونی و اداری و یا حتی تجاری بوده‌اند که به میزان زیادی کارایی خود را از دست داده و هم‌اکنون به مکان خوابی برای اسکان دانشجویانی تبدیل شده است که به علت بضاعت مالی نمی‌توانند سرپناهی بهتر برای خود بیابند. باید به این نکته توجه کرد که خوابگاه‌های دانشجویی خودگردان به عنوان یک قرارگاه فیزیکی در شهر تهران ساختمان‌هایی مسکونی هستند که در بیشتر موارد نارضایتی ساکنان را به همراه دارند. در این رابطه اتاق‌هایی که با مساحت کم و تعداد زیاد افراد در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند و سرویس‌ها، نشیمن‌ها و آشپزخانه‌هایی که همه دانشجویان یک خوابگاه ملزم به استفاده مشترک از آن‌ها هستند، مواردی هستند که معیارهایی همچون خلوت شخصی، آرامش و راحتی، ازدحام و غیره را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

وضعیت دانشجویان این خوابگاه‌ها نشان داد که اغلب آن‌ها از وضعیت مالی خوبی برخوردار نیستند. بسیاری از آن‌ها در دانشگاه‌هایی مشغول به تحصیل هستند که هزینه مالی زیادی برای آن‌ها به همراه دارد و دارای شهریه‌های سنگینی هستند. هزینه خوابگاه، هزینه‌های غذا و سایر اقلام باعث می‌شود تا بسیاری از آن‌ها، تنها چند ماه پس از آمدن به تهران به بازار کار-عمدتاً غیررسمی- مشغول شوند و از آنجا که حرفه خاصی نیاموخته‌اند به کارهای ساده و عمدتاً دشواری می‌پردازند که دستمزد زیادی هم ندارد. این مسئله حتی برای دختران هم اتفاق می‌افتد. نتیجه این وضعیت فرسودگی جسمی و روحی است که با پیامدهایی از جمله افت تحصیلی همراه است.

به هر حال نتیجه همه این موارد منجر به فشار اجتماعی بسیار زیادی می‌شود. احساس بی‌عدالتی، احساس شکست، محیط نامناسب خوابگاه، عدم امید به آینده تحصیلی، انتظارات خانواده و عدم تأثیرگذاری بر سرنوشت خویشتن و بسیاری موارد دیگر از پیامدهای چنین شرایطی از زندگی است که باعث می‌شود فشار اجتماعی زیادی بر دوش این دانشجویان باشد. قدر مسلم این فشار می‌تواند باعث افت تحصیلی و مواردی همچون گرایش به سمت رفتارهای آسیب‌زایی همچون مصرف انواع و اقسام مواد مخدر، مشروبات الکلی، قرص‌های روانگردان و آرامبخش‌ها و ... شود.

بخش عمده‌ای از عدم گرایش به این سبک از زندگی، عدم دسترسی به امکانات لازم است. مثلاً در خوابگاه‌های خودگردان هیچ‌گونه دسترسی به فضاهای ورزشی وجود ندارد. حتی در این خوابگاه‌ها فضای سبزی که بتوان دقایقی را در آن استراحت کرد، وجود ندارد. اغلب این خوابگاه‌ها عمدتاً در مراکز شهر و در جاهای بسیار شلوغ قرار دارند که حتی هوای آن محدوده به دلیل ترافیک بسیار بالای خودروها بسیار آلوده می‌باشد. همه این موارد باعث می‌شود تا خود به خود اذهان به سمت ساده‌ترین و دم‌دست‌ترین اشکال سازگاری، یعنی مصرف مواد مخدر و سایر رفتارهای آسیب‌زا پیش برود. با این حال جهت کاستن از پیامدهای منفی اجتماعی و فرهنگی این گونه از خوابگاه‌ها می‌توان موارد زیر را پیشنهاد داد:

۱. رتبه‌بندی خوابگاه‌ها

۲. تعیین معیارها و ضوابط و استانداردهای لازم برای راه اندازی خوابگاه خودگردان

۳. اسکان مشاوران مجرب در خوابگاه‌ها

۴. برگزاری برنامه‌های فرهنگی و ارائه بسته‌های فرهنگی به دانشجویان
۵. تخصیص وام‌های رفاهی به دانشجویان
۶. نظارت مستمر بر عملکرد خوابگاه‌ها و ساماندهی به وضعیت هم‌اتاقی‌ها و جلوگیری از افراد غیردانشجو

منابع

- افقی، نادر و صادی، عباس (۱۳۸۸) مطالعه تطبیقی ارزش‌ها و هنجارها و رابطه با آنومی، مطالعه موردی دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های دانشگاه گیلان فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دور دوم، شماره ۸.
- انگلیس، دیوید (۱۳۹۲) فرهنگ و زندگی روزمره، ترجمه علیرضا مرادی، انتشارات تپسا، چاپ اول.
- آراسته، حمیدرضا (۱۳۸۶) چهار چوبی برای تدوین نقشه توسعه علمی کشور: رویکردی سیستمی. رهیافت. شماره ۴۰، تابستان.
- خداپناهی، محمد کریم و گنجوی، آناهیتا (۱۳۸۸) نقش ابعاد شخصیتی، دلبستگی، شاخص‌های خلقی و عوامل جمعیت‌شناختی فاصله جغرافیایی و جنس دانشجویان در پیش‌بینی احساس غربت، فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی، دور دوم، شماره سوم.
- رضایی آدریانی، مرتضی، آرمان آزادی، فضل اله احمدی و امیر واحدیان عظیمی (۱۳۸۶) مقایسه میزان افسردگی، استرس و کیفیت زندگی دانشجویان پسر و دختر مقیم دانشجویی، پژوهش پرستاری، ۳۱-۳۸.
- شجاع، مهدیه و همکاران (۱۳۸۹) بررسی فراوانی مصرف و علل گرایش به سیگار در دانشجویان ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۸۷، دو ماهنامه پژوهنده.
- شریفی راد، غلامرضا و عزیز کامران، (۱۳۸۶) عوامل مؤثر بر رفتار کشیدن سیگار بر اساس مدل بزنف در دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی هرمزگان؛ دوره ۱۱، زمستان، شماره ۴: صفحات ۲۶۷-۲۷۱.
- طیبی جواد (۱۳۸۴) بررسی وضعیت بهداشت روانی دانشجویان دانشگاه تربیت معلم سبزوار در سال ۱۳۸۳. ۱. ۱۳۸۴؛ فصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۱۲ (۴): ۳۴-۴۱
- عباس زاده، محمد (۱۳۹۱) تاملی بر اعتبار و پایایی در تحقیقات کیفی، جامعه‌شناسی کاربردی سال ۲۳، شماره ۴۵
- قانعی، رضا و همکاران (۱۳۹۰) کیفیت خواب دانشجویان پرستاری ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره نهم، شماره چهارم.

- گیدنز، انتونی (۱۳۷۵) جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، نشرنی.
- مثنوی، عطااله عزت‌الله سام‌آرام، سیداحمد حسینی، حبیب‌الله آقابخشی، مهشید فروغان، سیدجلال صدرالسادات، مهدی رهگذر (۱۳۸۴) نگرش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد رفتارهای انحرافی در خوابگاه‌ها، نشریه پژوهشی توانبخشی، دوره ششم، شماره چهارم.
- Abe, J., Talbot, D. M., & Geelhoed, R. J. (1998). Effects of a peer program on international student adjustment. *Journal of College Student Development*, 39,
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, London: Routledge and Kegan
- Dürschmidt, Jörg (2001) *Everyday lives in the global city: The Delinking of Locale and Milieu*, First published 2000 by Routledge.
- Eric, J. lane. Timothy, k. Daugherty. (1999). correlates of social alienation among college students. *Journal of college student*. <http://www.findarticles.com>
- Giddens, A. (1994) *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity.

منابع کلی ترجمه شده فارسی و انگلیسی

- Ofoghi, Nader and Abas Sadi. (2009) comparative study of values and norms and the relationship with anomie, a case study of college students living in dorms, *Guilan University Journal for cultural research*, the second round, no. 8
- . rezaei adaryani Morteza and, Arman Azadi, Fazlollah Ahmadi, Amir vahedian azimi (2007) comparing the rate of depression, stress and quality of life for resident students, *nursing research*, 31-38.
- . sharifi-rad Golamreza, And Aziz Kamran (2007) the factors influencing on smoking behaviour based on basnef model between students of medical sciences dormitory, *Isfahan University. Journal of medical - health services*; Volume 11, winter, no. 4: pages 269-271.
- Abe, J., Talbot, D. M., & Geelhoed, R. J. (1998). Effects of a peer program on international student adjustment. *Journal of College Student Development*, 39,
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, London: Routledge and Kegan
- Dürschmidt, Jörg (2001) *Everyday lives in the global city: The Delinking of Locale and Milieu* First published by Routledge.
- England, David (2013) *culture and everyday life*, translate by Alireza Moradi, Tisa publications, first edition
- Eric, J. lane. Timothy, k. Daugherty. (1999). correlates of social alienation among college students. *Journal of college student*. <http://www.findarticles.com>
- Ghanei R, Hemmati Maslakh M, Rezaei K, Baghi V, Makki B. Nursing student quality of sleep in dormitories of umia university . *medical sciences* 2011; 9 (4)
- Giddens, A. (1994) *the Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity.
- Giddens, Anthony (1996) *sociology*, translated by ,Manochehr Saburi. Nay publication
- arasteh, Hamidreza (2008). Science, research and technology: a framework for the formulation of the country's scientific map: a system approach. *Approaches* 40:4-16.
- khodapanahi, mohammad Karim and Ganjavi, Anahita (2009) the role of dimensions of personality, attachment, psychological indicators and population factors of geographic gap and gender of On the forecast of Being stranger, *research in mental health*, second round, third issue.

- Masnavi A, Saam-Aram E, Hosseini S A, Aghabakhshi H, Foroufgan M, Sadrosadat S J et al . Students Deviant Behavior Views of Dormitories in Sites of Iran University of Medical Sciences in Tehran - 2005. RJ. 2006; 6 (4) :21-25
- Shojaa, Mahdieh, Leila Jouybari, Mostafa Qorbani, Akram Sanagoo, Hojat Shojaee, Zahedeh Kia Kajoori and Hossien Arganji . Prevalence and Cause of Smoking among the Dormitories Students in Gorgan University of Medical Sciences. Pajoohandeh Journal. 2010; 15 (3) :123-128
- Taiebi Javad .study of the university students mental health at teacher training university of sabzavar .journal of university of sabzavar of medical sciences. Volume 12, Issue 4, January and February 2006, Page 34-41